

Deliverable 7.4.1

Organisatorische set-up van de onthardings- en rewildingsbrigade

AUTHORS

Wim Crepain	Gents MilieuFront
Steffi Boelens	Gents MilieuFront
Annelies Sevenant	Gents MilieuFront

DISCLAIMER

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them. The content of this report reflects only the author's view. The European Commission is not responsible for any use that may be made of the information it contains.

ABOUT REWILD THE CITY

Project Number	EUI02-179
Project Title	Fast Forward: Rewild the City
Acronym	REWILD
Project Coordinator	Ellen Pecceu
Project Duration	01/12/2024 - 31/05/2028

ABOUT THIS REPORT

Related Work Package	WP 7
Related Activities	A 7.4
Lead Organization	Gents MilieuFront
Contributing Partner(s)	Stad Gent, eCO-CITY (HoGent), UGent
Submission Date	
Version control	V1, 04.12.2025, controle door Nele De Cocker V2, 11.12.2025, controle door Julie Dhont V3, 19.12.2025, controle door Ellen Pecceu

Inhoud

Executive Summary.....	5
De Koerkrakers: organisatorische set-up	6
Bouwstenen voor de Koerkrakers	6
Inzichten uit activiteit A5.4	6
Inzichten uit activiteit A6.5	7
Inzichten uit actoren- en stakeholderbevraging.....	8
Inzichten uit de puinzakkenactie	9
Visie en Concept van de Koerkrakers	9
Visie	9
Concept	10
Organisatie van de Koerkrakers.....	14
Praktische organisatie Koerkrakers	14
Financiële organisatie Koerkrakers: menukaart	16
Experimenten uit te testen tijdens Rewild-project	18
Experiment Sint-Daniëlstraat.....	19
Besteding financiële middelen Rewild-project.....	20
Conclusie	23

EXECUTIVE SUMMARY

Dit rapport beschrijft Deliverable D7.4.1 en geeft weer hoe de onthardings- en rewildingsbrigade opgestart en vormgegeven zal worden.

De brigade zal werken onder de naam “de Koerkrakers”. Onder deze naam willen we Gentenaars op een laagdrempelige manier enthousiasmeren om privé-grond te ontharden. De Koerkrakers staan klaar om hen daarbij te ondersteunen en zoveel mogelijk te ontzorgen.

Het eerste hoofdstuk bundelt de bouwstenen voor de opstart van de Koerkrakers. We geven een overzicht van relevante inzichten uit de eerste acties van het Rewild the City project, die de basis vormen voor de kerntaken van de Koerkrakers.

Op basis hiervan ontstond een eerste visie en concept: de Koerkrakers worden een waardegedreven organisatie met één duidelijk doel – maximale ontharding op privé-grond. Maar ze willen méér zijn dan dat. Via ontharding willen de Koerkrakers ook werken aan verbinding en een community creëren: een netwerk van mensen en organisaties die zich samen inzetten voor meer biodiversiteit in de stad.

Het tweede hoofdstuk gaat in op de praktische en financiële organisatie van de Koerkrakers. Omdat dit nog eerste ideeën zijn, moeten verschillende zaken verder worden afgetoetst via een aantal experimenten binnen het Rewild the City-project. Deze beschrijven we verderop.

Het derde en laatste hoofdstuk verkent de pistes voor het inzetten van het beschikbare budget voor activiteit A 7.4.

Belangrijk om te benadrukken is dat dit rapport een momentopname is, gebaseerd op de eerste ervaringen die we opdeden binnen Rewild the City. Nieuwe inzichten in het verdere verloop van het project kunnen de organisatorische set-up van de Koerkrakers beïnvloeden. Dit wordt samen met de betrokken partners opgevolgd en besproken.

DE KOERKRAKERS: ORGANISATORISCHE SET-UP

75% van de verharde oppervlakte in Gent is in private handen. Rewild the City zet daarom in WP7 ook in op het ontharden van private gronden. Samen met de overheid wordt onderzocht hoe overheid, bewoners en bedrijven aan dezelfde kar kunnen trekken. Binnen activiteit A7.4 wordt een onthardings- en rewildingsbrigade opgericht om bewoners bij te staan in hun onthardingsklus.

In de eerste fase van het Rewild the City project werd samen met de partners nagedacht over een mogelijke taakinvoering, rol en positionering van een onthardings- en rewildingsbrigade. Ook werd gezocht naar een beter klinkende naam en die werd gevonden in de Koerkrakers.

Voorliggend rapport beschrijft in een eerste onderdeel de bouwstenen voor de Koerkrakers. Vervolgens gaat het dieper in op de visie en het concept van de Koerkrakers. In deel drie wordt de praktische en financiële organisatie toegelicht. Verder volgt een beschrijving van de aanpak van de experimenten die de Koerkrakers binnen Rewild the City zullen opnemen en op welke manier de financiële middelen uit Rewild the City zullen worden aangewend.

BOUWSTENEN VOOR DE KOERKRAKERS

Voor het opzetten van het concept van de Koerkrakers wordt uitgegaan van volgende inzichten:

- inzichten uit het onderzoek van de drempels en drijfveren voor ontharding bij burgers (A 5.4)
- inzichten uit het onderzoek om kostenbesparend te werk te gaan voor vergroeningsopties en groenonderhoud (A 6.5)
- inzichten uit een eigen actoren- en stakeholderbevraging
- inzichten uit de puinzakkenactie van de dienst Milieu en Klimaat

Inzichten uit activiteit A5.4

De inzichten van activiteit A5.4 (drempels en drijfveren voor ontharding bij burgers) zijn beschreven in het rapport 'D5.4.2 Kwantitatief onderzoek naar drempels en drijfveren voor ontharding bij burgers'. Veel van deze inzichten zijn relevant om mee te nemen in de afwegingen die gemaakt moeten worden bij de opstart van de Koerkrakers.

Hieronder worden kort enkele aspecten uit dit rapport opgelijst die belangrijk zijn om mee te nemen. Er wordt telkens aangegeven hoe het aanbod en het concept van de Koerkrakers hierop zou kunnen inspelen.

Drempel	Mee te nemen voor de Koerkrakers
Onderhoud van groene ruimte kost tijd	Er is nood aan: - beheervriendelijk en 'eenvoudig' groenontwerp (expertise) - moet groenonderhoud in het aanbod van de Koerkrakers?

Onzekerheid over financiële situatie en mogelijkheid voor financiële steun van de overheid	Samen met Stad Gent nadenken over mogelijke pistes voor overheidssteun
Gebrek aan technische kennis en expertise	Er is nood aan: - expertise, hulp en ontzorging bij de onthardingsklus
Het gedragsmodel heeft volgende relevante sociaal-demografische factoren voor intentie tot ontharden: leeftijd: jongere mensen hebben hogere onthardingsintentie geslacht: vrouwen hebben hogere onthardingsintentie opleidingsniveau: hoger opgeleiden hebben hogere onthardingsintentie gezinsamenstelling: gezinnen met kinderen hebben hogere onthardingsintentie renovatieplannen: wie renovatieplannen heeft, heeft hogere onthardingsintentie ontharding in de omgeving: wie mensen kent in de omgeving die onthard hebben of dat zouden willen doen, heeft hogere onthardingsintentie	Dit geeft inzicht in het grootste klantensegment waar de Koerkrakers zich (althans in eerste instantie) op kunnen richten

Verder geven de inzichten uit activiteit A 5.4 ook handvatten om gericht experimenten op te zetten met als doel enerzijds zelf een aantal zaken uit te testen voor de Koerkrakers, en anderzijds nog meer en specifiekere zicht te krijgen op de drempels en drijfveren voor ontharding.

ACTIEPUNT Overleg inplannen met de betrokkenen om op basis van dit onderzoek rond drempels en drijfveren samen de experimenten voor de Koerkrakers verder te definiëren (plaats, omvang, parameters en variabelen). Zie ook verder.

Inzichten uit activiteit A6.5

In activiteit A6.5 wordt nagegaan hoe kostenefficiënt kan worden omgegaan met vergroeningsopties en groenonderhoud. Hoewel dit gaat over publiek domein, kunnen veel van deze inzichten ook relevant zijn om mee te nemen in de afwegingen die moeten gemaakt worden bij de opstart van de Koerkrakers. In deze fase van het project zijn er echter nog maar beperkt inzichten opgedaan voor wat betreft activiteit A6.5.

Uiteraard kunnen er wel inzichten meegenomen worden uit eerdere of reeds lopende experimenten die Stad Gent heeft uitgevoerd op publiek domein om zo toekomstige ingrepen en het groenbeheer op privaat domein kostenefficiënt te organiseren. Hieronder enkele inzichten die reeds opgedaan werden door de stad en van belang kunnen zijn voor privé-ontharding:

- hergebruik van puinhoudende ondergrond en materialen, met een aangepaste plantenkeuze voor inzaai en aanplant. Dit wordt verder nog aangevuld met de inzichten die zullen volgen uit het onthardingsexperiment op de Fluvius-site
- ervaringen van de set-ups op depot De Pinte

- ervaringen van ontharding van enkele straten in Gent
- gebruik van schrale grond in combinatie met compost ipv teelaarde waar qua inrichting eerder voor bloemrijk grasland gekozen wordt. Teelaarde genereert een heel hoge onkruiddruk. Door schrale grond in combinatie met compost te gebruiken, duurt het iets langer eer men een goed beeld krijgt, maar wordt onkruidruk vermeden van ongewenste soorten.

Inzichten uit actoren- en stakeholderbevraging

Om een zo breed mogelijk beeld te krijgen op de rol die de Koerkrakers moeten spelen, heeft Gents MilieuFront een bevraging uitgevoerd van actoren en stakeholders in het werkveld. Er werd gepolst naar de diverse visies die er zijn over de rol van de Koerkrakers binnen het werkveld.

Actoren

- Tegeltaxi Leuven: Een organisatie die reeds ervaring heeft met het aanzetten van burgers tot ontharding op privé-grond, zij ontzorgen door het ophalen van steenpuin op maandelijkse afroep.
- Dienst Milieu en Klimaat Stad Gent: Deze dienst heeft heel wat ervaring met het ondersteunen van burgers bij ontharden op publiek domein. Samen met burgers ontharden en vergroenen ze de leefomgeving op publiek domein (geveltuintjes, groenonderhoud door bewoners, ...)
- Dienst Wegen, Bruggen & Waterlopen: Deze dienst heeft heel wat praktische ervaring rond het ontharden op publiek domein.
- Breekijzer: Een organisatie die actief bouwt aan een onthardingscultuur in Vlaanderen. Ze voeren campagne, verspreiden kennis en helpen lokale overheden. Zo maken ze ruimte voor meer leven, water, natuur en zoveel meer.

Mee te nemen inzichten voor de Koerkrakers:

- Tijdens de interviews werd aan de actoren gevraagd wat voor hen kerntaken van de Koerkrakers zijn. Het blijkt dat de nood hoog is aan een instantie die een ontzorgende rol op zich neemt voor privé-initiatieven rond ontharding. Adviseren en begeleiden, uitbreken en afvoeren van verharding, wordt bij alle actoren hoog tot zeer hoog gescoord als kerntaak van de Koerkrakers.
- Het ontwerpen en afwerken van de ontharding (bv. planten leveren en plaatsen) scoort minder unaniem hoog bij de bevroegde actoren, maar kan wel nog een kerntaak van de Koerkrakers zijn.
- De nazorg van onthardingsprojecten (onderhoud en eventuele herplanting) wordt minder als een kerntaak van de Koerkrakers gezien.

Deze bevindingen bevestigen het idee dat de Koerkrakers door een ontzorgende rol op te nemen ervoor kunnen zorgen dat privé-eigenaars sneller tot ontharden zullen aangezet kunnen worden.

Stakeholders

- 7 interviews met Gentenaars die zelf de handen uit de mouwen hebben gestoken om hun stukje privé- grond te ontharden naar aanleiding van de puinzakkenactie van de stad.

Uit de interviews blijkt dat de wens om te ontharden van de tuin vooral komt door de esthetische en praktische voordelen van ontharding (meer biodiversiteit, een aangename plek om te zitten en een koeler klimaat tijdens warme dagen). De steun van de stad in de vorm van puinzakken gaf een belangrijke stimulans om deze stap te zetten. Het werk werd meestal zelf uitgevoerd, vaak met eenvoudige materialen en zonder professioneel advies. Vaak bleek het proces wel zwaarder en tijdrovender dan verwacht, vooral door het vele puin in de grond. Dankzij de gratis puinzakken en het zelf regelen van materiaal bleven de kosten wel beperkt. De aanvoer van goede grond en het plantgoed blijkt hierdoor de grootste uitgave. Elke

geïnterviewde raadt vol overtuiging ontharding aan, maar benadrukt ook dat niet alles zichtbaar is op voorhand. Bij onverwachte problemen is dus enige flexibiliteit nodig. Belangrijke aandachtspunten voor wie ermee wil starten zijn onder andere het inschatten van tijd, de nodige fysieke inspanning, transport van geschikte aarde en afvoer van extra steenpuin. Ook een doordachte plantenkeuze op basis van zonlicht en locatie is belangrijk om tot een duurzaam resultaat te komen.

Mee te nemen inzichten voor de Koerkrakers:

- De steun van de stad om ook op privé-grond te ontharden blijkt een belangrijke stimulans te zijn voor bewoners om effectief aan de slag te gaan.
- Hoewel uit de interviews blijkt dat deze ondervraagde bewoners ook best zelfstandig aan de slag kunnen, blijkt toch dat men vaak op onverwachte problemen botst. Extra begeleiding en expertise zou zeker van pas komen voor en tijdens de onthardingswerken.

Inzichten uit de puinzakkenactie

Dienst Milieu en Klimaat stelt sinds 2023 gratis puinzakken ter beschikking aan burgers met onthardingsprojecten op privé-grond (maximum 2 zakken per adres). In het voorjaar van 2025 werd door de dienst Milieu en Klimaat een evaluatie gehouden van deze actie. Inzichten uit deze evaluatie kunnen nuttige informatie opleveren voor het aanbod en het concept van de Koerkrakers.

Uit de evaluatie blijkt dat 32 procent van de aanvragen bestemd is voor het ontharden van een stadskoer. Bij deze adressen wordt er gemiddeld 8 m² onthard (met 4 m² als aanvraagdrempel). De inschrijvers geven aan dat, ondanks hun inschatting, 2 puinzakken niet voldoende zijn. Meermaals blijkt dat onverwacht extra verharding onder de zichtbare verharding aanwezig is (oude tegellaag, beton, bouwpuin, ...). Het niet beschikken over het juiste gereedschap blijkt ontmoedigend te werken. Bij uitvoering van het project stellen ze ook regelmatig vast dat aanvoer van vruchtbare grond wenselijk is voor het esthetisch en organisch aspect van het eindresultaat. Hierdoor is een deel van de projecten niet, of pas met veel extra inzet en volharding afgewerkt ten tijde van het evaluatiemoment.

Mee te nemen inzichten voor de Koerkrakers:

Hoewel uit de interviews blijkt dat deze ondervraagde bewoners ook best zelfstandig aan de slag kunnen, blijkt toch dat men vaak op onverwachte problemen botst. Extra begeleiding en expertise zou zeker van pas komen voor en tijdens de onthardingswerken. Dat kan een kerntaak zijn voor de Koerkrakers. Zo kunnen de Koerkrakers de Gentse bewoners helpen om een realistische inschatting te maken van de volumes uit te graven puin en eventueel aan te voeren grond. De Koerkrakers kunnen Gentse bewoners bijstaan door hen een zo duidelijk mogelijk beeld te geven van de diverse lagen van de ondergrond. Verder kunnen de Koerkrakers een grote hulp zijn bij het ondersteunen en adviseren van het meest geschikte gereedschap voor de onthardingsklus.

VISIE EN CONCEPT VAN DE KOERKRAKERS

Visie

De Koerkrakers is een geëngageerd team dat zich op een heel laagdrempelige en hands-on manier inzet voor het ontharden en vergroenen van verharde stadstuintjes en binnenkoeren op privé-grond. Het doel is helder: de stad leefbaarder maken door verharding te verwijderen, de biodiversiteit te verhogen en het hitte-eilandeffect tegen te gaan.

Maar dat is niet alles: daarnaast wordt de praktische actie gecombineerd met het brengen van sociale en ecologische impact en tegelijk wordt gebouwd aan een verbonden community van bewoners die deel willen uitmaken van de oplossing.

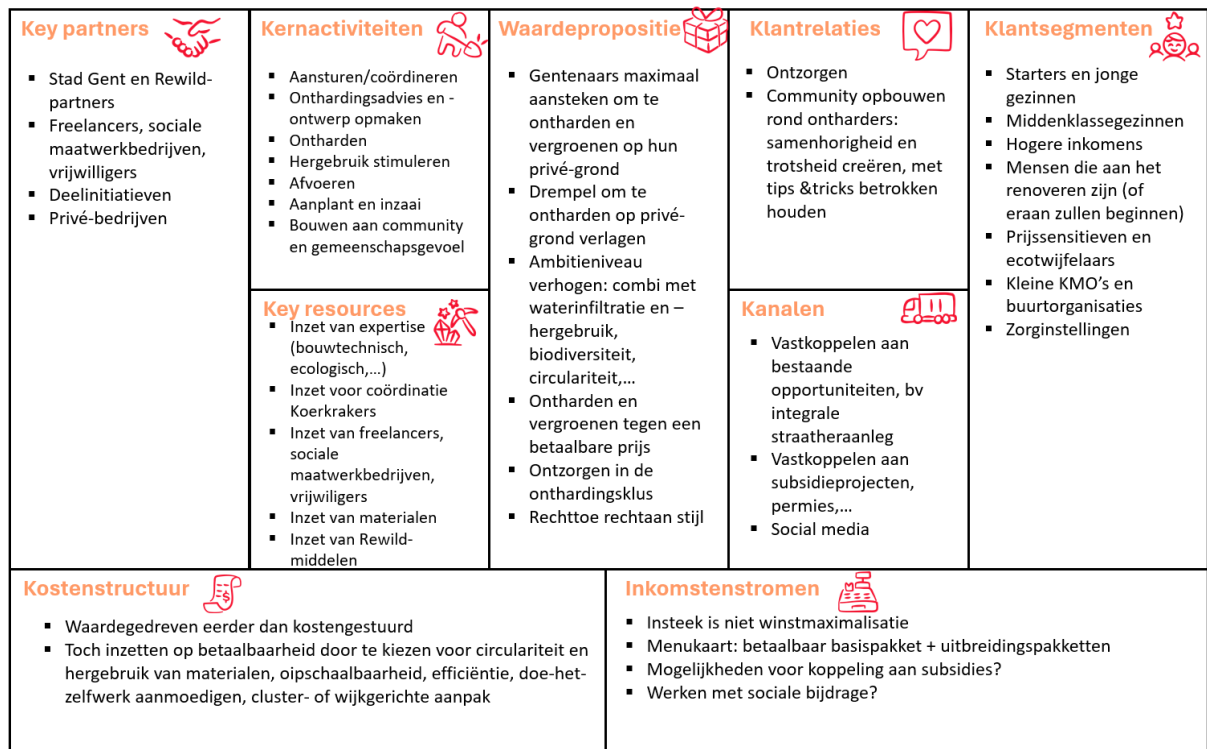
En met deze identiteit wordt met de Koerkrakers een typisch Gents voorbeeldproduct opgericht.

Concept

Om het concept van de Koerkrakers taal en structuur te geven en verder vorm te geven is ervoor gekozen om te starten vanuit een businessmodel. Dit gebeurde aan de hand van het Business Model Canvas, een tool om businessmodellen te beschrijven, analyseren en ontwerpen. Het Business Model Canvas bevat 9 bouwstenen, die de 4 hoofdgebieden van een onderneming omvatten: klanten, aanbod, infrastructuur en financiële levensvatbaarheid.

Door deze denkoefening op die manier te doorlopen, wordt meteen ook nagedacht over hoe het concept Koerkrakers ook op langere termijn levensvatbaar kan zijn. De nuance die hierbij evenwel meteen moet worden gemaakt, is dat de Koerkrakers ook na afloop van het Rewild-project uiteraard niet als doel hebben een marktgerichte onderneming te zijn, maar wel degelijk een waardegedreven vzw met als doel maximale ontharding op privégrond én community building hierrond. Toch lijkt de insteek van een businessmodel waardevol om een aantal zaken concreet te benoemen en te laten uitkristalliseren.

Hieronder worden de 9 bouwstenen van het Business Model Canvas verder toegelicht. Het geheel wordt gevisualiseerd in figuur 1.

Figuur 1: Voorstelling van het Business Model Canvas

Klantsegmenten - Voor wie creëren we waarde? Wie zijn onze belangrijkste klanten?

De bouwsteen Klantsegmenten definieert de verschillende groepen mensen of organisaties die men wil bereiken en bedienen.

Zonder klanten of klantengroepen geen Koerkrakers. Het is dan ook belangrijk om in deze fase reeds goed na te denken voor wie de Koerkrakers (in eerste instantie) aan de slag gaan. Tijdens de duur van Rewild the City wordt maximaal ingezet op de drie pilootwijken, met blijvende aandacht voor de kwetsbare groepen. In deze fase moet best ook reeds op langere termijn nagedacht worden voor wie de Koerkrakers aan de slag gaan. Uiteraard is het verder ook zo dat de Koerkrakers een waardegedreven organisatie zijn met een hoger maatschappelijk doel. Daardoor is het hoogste doel iedereen, elke Gentenaar dus, te bereiken en te bedienen. De realiteit zal echter zijn dat er in eerste instantie gekeken wordt naar laaghangend fruit. De inzichten uit A 5.4 zijn dan ook bijzonder relevant voor een omschrijving van de (eerste) klantsegmenten.

Dit zijn de klantsegmenten die de Koerkrakers in eerste instantie voor ogen hebben:

- starters en jonge gezinnen
- middenklassegezinnen
- hogere inkomens
- Mensen die aan het renoveren zijn (of eraan zullen beginnen)
- prijssensitieven en ecotwijfelaars
- kleine KMO's en buurtorganisaties
- zorginstellingen

Waardeproposities - Welke waarde leveren de Koerkrakers?

De bouwsteen Waardeproposities beschrijft de bundel van producten en diensten die waarde creëert voor een specifiek klantsegment.

De Koerkrakers hebben als doel maximaal te ontharden op privégrond in Gent. Hoewel de Koerkrakers onthardings- en vergroeningsklussen uitvoeren, zijn ze niet zomaar een aannemer. En dat om verschillende redenen:

- Voor kleinere onthardingsklussen op stadstuinschaal blijkt het vaak moeilijk om een aannemer te vinden die dat soort werk wil doen. De Koerkrakers willen deze leemte opvullen en dat om de onthardings- en vergroeningsambities op privé-grond te halen.
- Met het grotere doel van maximale ontharding voor ogen willen de Koerkrakers de onthardingsprojecten naar een hoger ambitieniveau helpen tillen wat betreft oppervlakte ontharden, waterinfiltratie en -hergebruik, biodiversiteit, maximale circulariteit en hergebruik van materialen, ... De Koerkrakers brengen dit verhaal naar de Gentenaar op een zeer laagdrempelige en aanstekelijke manier.
- Aangezien winst maken voor een vzw geen doel is, willen de Koerkrakers ontharden tegen een betaalbare prijs, op een rechttoe rechtaan en zeer laagdrempelige manier. Wil een klant bijvoorbeeld meehelpen om de prijs te drukken of kennis op te doen om achteraf verder te delen, dan past dat perfect binnen het plaatje.

Kanalen - Hoe bereiken de Koerkrakers hun klanten?

De bouwsteen Kanalen beschrijft hoe met klantensegmenten gecommuniceerd wordt en hoe ze bereikt worden om een waardepropositie te leveren.

De Koerkrakers hebben als voornaamste doel om maximaal privé-grond te ontharden én daarnaast omtrent het ontharden een verbonden community op te bouwen. Dit is dus een hoger en breder maatschappelijk doel. Daarom lijkt het goed dat er nagedacht wordt over welke rol de stad hierin kan opnemen. Op welke manier bv kan de stad, als beleidsmaker, mee de burger toeleiden naar de Koerkrakers en zo mee de ambitie om privé-grond te ontharden waarmaken. De experimenten, die binnen het Rewild-project zullen worden uitgevoerd, zullen de nodige inzichten en lessen opleveren (zie ook verder).

Momenteel wordt gedacht aan:

- onthardingsprojecten op privé-grond vastkoppelen aan bestaande opportuniteiten, zoals integrale straatheraanlegprojecten
- onthardingsprojecten op privé-grond vastkoppelen aan subsidieprojecten, premies, renovatieadvies, wijkbudgetprojecten, wijk-aan-zet projecten, ...

Naast deze koppeling met initiatieven van de stad, zal er ook vanuit de Koerkrakers gericht gecommuniceerd worden (social media, internet, ...) zodat burgers ook zelf de weg naar de Koerkrakers vinden. Hier kan gezocht worden naar een analogie met de manier waarop de Geveltuinbrigade werkt.

Klantrelaties - Welke relatie hebben de Koerkrakers met de klantsegmenten?

De bouwsteen Klantenrelaties beschrijft de soorten relaties die aangegaan worden met specifieke klantensegmenten.

Gezien de Koerkrakers onder andere als doel hebben maximaal te ontharden op privé-grond, wordt er zo goed mogelijk ingezet op het ontzorgen van de klant bij de onthardingsklus. Daarnaast wordt deze praktische actie gecombineerd met sociale en ecologische impact en wordt er tegelijk gebouwd aan een verbonden community van Gentenaars die deel willen uitmaken van de oplossing. Hier wordt vanuit de Koerkrakers verder ingespeeld op de trots en samenhang van de Gentenaar. Rond het ontharden wordt tegelijk een community opgebouwd. Met tips en tricks worden de klanten verder bij het grotere verhaal betrokken.

Inkomstenstromen - Voor welke waarde is de klant bereid te betalen?

De bouwsteen Inkomstenstromen beschrijft de cash die gegenereerd wordt uit elk klantensegment.

De vraag stelt zich hoe een inkomstenstroom kan gegenereerd worden met de Koerkrakers. Belangrijk hierbij is dat de insteek van de Koerkrakers niet winstmaximalisatie is. Het doel is een leefbare vzw te blijven met de ambitie van maximale ontharding en vergroening op privé-grond, rekening houdend met de waardeproposities zoals eerder beschreven. De vraag daarbij is ook wat de klant bereid is hiervoor te betalen.

Dit item wordt nog verder uitgewerkt en onderzocht via experimenten die zullen worden opgezet én via het onderzoeksluik van Rewild the City. Een aanzet en eerste idee wordt verder besproken (zie financiële organisatie).

Key resources - Welke key resources vereisen de waardeproposities, klantrelaties en inkomstenstromen?

De bouwsteen key resources beschrijft de assets die nodig zijn om te zorgen dat het businessmodel werkt. Key resources kunnen fysiek, financieel, intellectueel of menselijk zijn.

Voor de Koerkrakers gaat het over:

- inzet van (eigen of freelance) mensen voor aanbrengen van expertise (bouwtechnisch, ecologisch, ...)
- inzet van (eigen) mensen voor aansturen en coördineren van de Koerkrakers
- inzet van freelancers, sociale maatwerkbedrijven, vrijwilligers voor uitvoering op het terrein
- inzet van materialen: in eigendom, gehuurd of ontleend bij deelinitiatieven
- inzet van Rewild-middelen

Kernactiviteiten - Welke kernactiviteiten vereisen de Waardeproposities, klantrelaties en inkomstenstromen?

De bouwsteen Kernactiviteiten beschrijft de belangrijkste acties die de Koerkrakers moeten ondernemen om met succes te opereren.

Voor de Koerkrakers gaat het over:

- aansturen en coördineren van de Koerkrakers
- advies opmaken om stadstuinen/-koeren te ontharden en vergroenen
- ontwerp opmaken voor het ontharden en vergroenen van stadstuinen/-koeren
- ontharding van stadstuinen/-koeren (helpen) realiseren
- hergebruik van steenpuin stimuleren
- afvoeren van steenpuin
- aanplant en inzaai van ontharde stadstuinen/-koeren (helpen) realiseren
- helpen een community en gemeenschapsgevoel opbouwen rond ontharden en vergroenen

Key partners - Wie zijn de Key partners?

De bouwsteen Key partners beschrijft het netwerk van leveranciers en partners die zorgen dat het concept van de Koerkrakers werkt.

Voor de Koerkrakers gaat het over:

- Stad Gent en de Rewild-partners: om samen de verdere opzet van de Koerkrakers uit te werken, de krijtlijnen uit te zetten, na te denken over de aanpak en leefbaarheid op langere termijn
- freelancers, sociale maatwerkbedrijven, vrijwilligers: om mee de kernactiviteiten uit te voeren
- deelinitiatieven: voor het ontlenen van materiaal
- bedrijven (zoals plantenkwekers, Recupcentrale, verhuurbedrijven, ...): om partnerschappen mee aan te gaan in functie van de kernactiviteiten

Kostenstructuur

De bouwsteen Kostenstructuur beschrijft alle kosten die worden gemaakt om de Koerkrakers te laten werken.

Uit de waardeproposities mag het duidelijk zijn dat de Koerkrakers een waardegedreven organisatie is, veel meer dan een kostengestuurde. Toch willen de Koerkrakers ook net inzetten op een betaalbaar aanbod voor elke Gentenaar. Daarom zal het essentieel zijn om kostenbesparend te werken en zo laagdrempelig mogelijk in te zetten op ontharding van privé-grond. Dit kan door maximaal te kiezen voor circulariteit en hergebruik van materialen, door doe-het-zelfwerk aan te moedigen en door in te zetten op opschaalbaarheid en efficiëntie. Dit laatste kan door wijk- of clustergericht te werken.

ORGANISATIE VAN DE KOERKRAKERS

Praktische organisatie Koerkrakers

Algemeen

Centraal in de Koerkrakers is er een coördinator die instaat voor de planning, communicatie en klantenopvolging. Daarnaast is er een uitvoerend team dat bestaat uit ervaren freelancers, eventueel aangevuld met medewerkers uit een sociaal maatwerkbedrijf. Waar mogelijk worden ook buurtbewoners en vrijwilligers betrokken, zowel bij de uitvoering als bij de community-werking. De Koerkrakers werken bij voorkeur samen met lokale partners zoals uitleendiensten en deelinitiatieven (bv. de Klusserette), kringloopcentra, Compagnie Cordial en Stad Gent om de impact te vergroten en de werking te verduurzamen.

De Koerkrakers hebben een centraal depot dat ze delen met de Geveltuinbrigade en andere vzw's. Dit maakt het mogelijk om de transportafstand van aan te leveren en/of te recupereren materiaal zo kort mogelijk te houden.

De Koerkrakers investeren in degelijk materiaal maar zetten ook in op samenwerking met lokale uitleendiensten en deelinitiatieven zoals vb. de Klusserette.

Materiaal- en aankoopbeleid

Voor de uitvoering van onthardingswerken zetten de Koerkrakers in op een doordachte materiaalstrategie, afgestemd op hun circulaire en duurzame visie. Het benodigde materiaal wordt onderverdeeld in verschillende categorieën. Voor het breekwerk zijn onder andere een breekhamer, drillboor en slijpschijf noodzakelijk. Handgereedschap zoals een schop, kruiwagen en breekijzer is essentieel voor het manueel uitvoeren van kleinere werken. Daarnaast wordt sterk ingezet op veiligheid met een standaarduitrusting aan persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM): veiligheidshelm, gehoorbescherming, handschoenen, veiligheidsschoenen en een veiligheidsbril.

Voor grotere projecten kan een kleine graafmachine per dag worden gehuurd, net als containers voor het afvoeren van steenpuin. Er wordt ook opvangmateriaal voorzien om puin en aarde tijdelijk te verzamelen op de werf.

Wat betreft aankoop en beheer kiezen de Koerkrakers bewust voor een duurzame aanpak: tweedehands en lokaal materiaal krijgen prioriteit. Indien nieuw materiaal nodig is, wordt dit aangekocht via leveranciers met een duurzaam profiel. Grote of zelden gebruikte werktuigen worden bij voorkeur geleased of gedeeld via initiatieven zoals de Klusserette, Peerby of Let's. De materiaalinventaris wordt opgesplitst in een vaste basisuitrusting (eigendom van de organisatie) en huurmateriaal voor specifieke of grootschalige klussen.

Voor de opslag en het beheer van het materiaal wordt een centraal depot voorzien, bij voorkeur op een centrale locatie zoals Plaza Verde (waar nu reeds de Geveltuinbrigade gehuisvest is). Aangezien er met diverse freelancers gewerkt wordt, zal het belangrijk zijn om orde en structuur te houden. Een vaste medewerker zal dan ook instaan voor het onderhoud, de inventarisatie en het logistieke beheer van dit depot. Op die manier kan alles vlot en veilig verlopen op de werkvloer.

Circulair

Circulair werken is een kernprincipe en straalt de identiteit uit van de Koerkrakers. Verwijderd materiaal, zoals tegels en aarde, wordt zo veel mogelijk ter plaatse hergebruikt of tijdelijk opgeslagen in het centraal depot. Dit kan dan bij een ander tuintje verwerkt worden. Uiteraard worden de regels van het grondverzet gevolgd. "Nieuw" materiaal blijft bij voorkeur gerecycleerd materiaal, uit de eigen mini-materialenbank met materiaal van eerder aangepakte tuintjes, de Recupcentrale of tweedehands aangekocht.

Groenafval wordt lokaal verwerkt via compostsystemen. Voor de opslag en het transport van materiaal wordt in een eerste fase gebruik gemaakt van de fietsvloot van de Geveltuinbrigade. Deze bestaat uit 2 elektrische bakfietsen (bullit) met elk een fietskar (cargo carla), die elk zo'n 300 kg per rit transporteren. Er wordt aan de hand van de praktijkexperimenten geëvalueerd hoe haalbaar deze piste verder is en of een (elektrische) open bestelwagen met kiepfunctie noodzakelijk is.

Samenwerking met sociaal maatwerkbedrijf

Er wordt onderzocht op welke manier de Koerkrakers kunnen samenwerken met een sociaal maatwerkbedrijf om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kansen te bieden binnen een betekenisvolle, groene omgeving. Deze samenwerking heeft uiteraard een sociaal maatschappelijk doel. Daarnaast heeft het ook meerdere praktische voordelen: het maatwerkbedrijf beschikt over ervaring in uitvoerende en fysieke arbeid, er is vaak bijkomende ondersteuning of subsidiëring mogelijk, en er zijn flexibele tewerkstellingsvormen zoals detachering of gedeelde aanwerving.

Om de samenwerking vlot te laten verlopen, worden duidelijke afspraken gemaakt over taakverdeling en begeleiding op de werkvloer. Zo ontstaat een sterke, sociale én efficiënte werkkraacht binnen het Koerkrakers-team.

Administratie en klantenwerking

De klantenwerking bij de Koerkrakers verloopt volgens een duidelijke en persoonlijke aanpak. Individuele aanvragen komen binnen via de website, een digitaal formulier of telefonisch contact. De menukaart, bestaand uit een basispakket en uitbreidingsmodules wordt aan de klant voorgelegd (zie ook verder). Zo wordt op maat van de klant gewerkt met het oog op maximale ontzorging bij de onthardingsklus. Bij meer cluster- of wijkgerichte aanpak worden de aanvragen en verdere verwerking gebundeld aangepakt.

Administratief worden alle projecten nauwkeurig opgevolgd. Er wordt gewerkt met dagplanning/rapporten en er is een gestructureerd systeem voor offertes, facturatie en klantenbeheer. Voor de rapportage en communicatie worden voor- en na-foto's van elk project gearchiveerd. Zo blijft de werking transparant en professioneel, en kunnen impact en evolutie duidelijk worden aangetoond.

Op administratief vlak zijn de nodige verzekeringen voorzien voor personeel, freelancers en vrijwilligers. De organisatie werkt idealiter als vzw of in combinatie met een sociaal maatwerkbedrijf en wordt gefinancierd via klantbijdragen, gemeentelijke subsidies en mogelijk aanvullende projectmiddelen.

Community

Community-building vormt een rode draad doorheen de werking. Elke klant wordt betrokken bij het proces en uitgenodigd om deel te nemen aan workshops, buurtmomenten of onthardingsfeesten. Zo ontstaat een netwerk van "Koerkrakers-ambassadeurs" die hun tuin en verhaal delen en zo mee het bewustzijn vergroten rond klimaatadaptatie. Via sociale media, een nieuwsbrief, zichtbaar straatbeeldmateriaal (zoals een unieke container van de koerkrakers voor afvoer van steenpuin) en visualisatie van impact per ontharding (hittekaart, voor-na-foto's, CO2-besparing) wordt de collectieve impact zichtbaar gemaakt.

Rapportage en impactmeting

Voor de rapportage en impactmeting worden volgende parameters bijgehouden: opvolging aantal m² onthard, aantal klanten geholpen. Verder bekijken we of er een reproduceerbare en makkelijke manier bestaat om volgende parameters bij te houden: biodiversiteitswinst/infiltratieverbetering, tevredenheid klant.

Financiële organisatie Koerkrakers: menukaart

Het aanbod van de koerkrakers moet laagdrempelig en eenvoudig zijn. Daarom stappen de Koerkrakers met een menukaart voor ontharding naar de Gentenaren. De menukaart is opgebouwd uit een aantal standaardmodules, die kunnen gecombineerd worden tot een pakket op maat van de klant. Om het organisatorisch haalbaar te houden voorzien de Koerkrakers voor de opstartfase drie modules: een basispakket en twee uitbreidingen.

MENUKAART	DOEL	INHOUD
Basispakket	Mogelijkheden van de locatie belichten + wensen in kaart brengen	<ul style="list-style-type: none"> - inspirerend prospectiebezoek - ontwerp en advies - kostenraming - toelichtingsgesprek
Uitbreidingspakket 1	Gericht op de doe-het-zelver	<ul style="list-style-type: none"> - basispakket - stappenplan voor DIY-uitvoering - DIY-begeleiding
Uitbreidingspakket 2	Volledig ontzorgen van de klant	<ul style="list-style-type: none"> - basispakket - definitieve offerte

		- volledige uitvoering
Uitbreidingspakket 3	Gericht op enkel begeleiding bij uitbraak	- basispakket - definitieve offerte - enkel hulp bij uitbraak + afvoer puin
Louter uitbraak-pakket	Enkel uitbraak	- enkel hulp bij uitbraak
Louter aanplant-pakket	Enkel aanplant	- enkel hulp bij aanplant
Collectieve aanbod	Gericht op burensamen benaderen en werk bundelen in collectieve koerkraakdag	- enkel gebruik maken van bv container waar mensen hun puin kunnen in droppen

Het basispakket richt zich op het belichten van de mogelijkheden van de locatie en om de wensen van de klant scherp te stellen. Na een inspirerend en adviserend gesprek ter plaatse, wordt een ontwerp opgemaakt met bijhorende kostenraming. Het ontwerp samen met inspiratiebeelden zorgen ervoor dat de kostenraming visueel wordt voor de klant tijdens een toelichtingsgesprek.

Uitbreidingspakket 1 richt zich op de 'doe-het-zelver'. De klant ontvangt met dit pakket een stappenplan bij het ontwerp en advies en kan verder op de expertise van de Koerkrakers steunen via de vastgestelde DIY-begeleiding. Met dit pakket kunnen de afhakers om budgettaire reden alsnog instappen

Uitbreidingspakket 2 richt zich op het volledig ontzorgen van de klant in het uitvoeren van ontwerp. De kostenraming wordt omgezet naar een offerte die de klant kan laten uitvoeren. Hierbij ligt extra focus op het onderbouwen van de (nog) niet gebruikelijke ontwerpkeuzes en de daaraan gekoppelde kosten (circulaire materialen, geen onnodige verharde onderlagen, ...)

Uitbreidingspakket 3 is gericht op klanten die enkel hulp kunnen gebruiken bij de uitbraak (en afvoer van het puin), maar de rest op eigen houtje kunnen doen.

Om het aanbod nóg laagdrempeliger te maken, zit er ook een louter uitbraak-pakket en louter aanplant-pakket in.

Ten slotte is er ook nog een collectief aanbod dat erop gericht is om burensamen aan de slag te krijgen. Uit de inzichten van A 5.4 leren we dat mensen sneller geneigd zijn te ontharden als hun omgeving ook positief kijkt naar ontharden. Met dit collectieve aanbod hopen we in te spelen om die gezamenlijke goesting.

Er wordt verder nagedacht over de piste om in latere fases nog pakketten toe te voegen. Er wordt bijvoorbeeld gedacht aan advies rond ecologisch beheer en onderhoud van de stadstuin.

Het grootste doel met het aanbod in de vorm van een menukaart is de Gentenaar zoveel mogelijk ontzorgen in de onthardingsklus. Op die manier willen de Koerkrakers de hoge ambitie van maximaal ontharden op privé-grond mee helpen waarmaken.

Door geclusterd of wijkgericht te werken zal er nog meer ingezet kunnen worden op het standaardiseren van projecten. Dit zal een positieve invloed hebben op de prijssetting in de menukaart en meer mensen kunnen aanzetten om te ontharden. Zoals verder meegegeven, maakt dit onderdeel uit van de nog uit te voeren experimenten.

ACTIEPUNT Menukaart verder uittesten en evalueren op basis van de experimenten en verder het aanbod standaardiseren in functie van opschaling.

EXPERIMENTEN UIT TE TESTEN TIJDENS REWILD-PROJECT

De visie en het concept van de Koerkrakers en de verdere organisatie zoals hierboven omschreven worden best met een aantal experimenten verder uitgetest. Binnen het budget en de termijn van Rewild the City zullen in de drie pilootwijken een aantal experimenten opgezet worden. Met deze experimenten is het de bedoeling om nog een heel aantal zaken verder te onderzoeken en zo het concept van de Koerkrakers bij te stellen, onder andere:

- drempels en drijfveren om te ontharden
- betaalbaarheid van onthardingsprojecten
- ervaringen en diverse manieren van aanpakken voor een optimaal laten functioneren van de Koerkrakers (individueel, collectief, op maat, standaardaanbod,...)
- diverse samenwerkingsvormen
- lange termijn aanpak voor een stedelijk beleid rond ontharden op privé-grond

Voor het deftig opzetten en vergelijken van de onthardingsexperimenten is het belangrijk om vooraf goed na te denken met welke variabelen er gespeeld zal worden. Hieronder wordt per thema aangegeven wat er zal uitgetest worden en aan welke variabelen er hierbij op dit moment gedacht wordt. Een belangrijke insteek voor de keuze van de variabelen is de opschaalbaarheid die er voor ogen is na Rewild the City.

THEMA	WAT TESTEN WE?	VARIABELEN
Kostprijs	betaalbereidheid bereidheid om persoonlijk bij te dragen met sociale bijdrage	prijzetting
Toeleiding	invloed van de manier waarop bewoners benaderd worden om privé te ontharden	PMB integraal straatheraanlegproject, speelplaatsproject dynamiek rond park Ham brief deur-aan-deur infomoment
Type project	verschil tussen aanpak verschillende types projecten	stadstuin/-koer cité kleine onderneming zorginstelling sociale woningbouwproject
Aanpak	opschaalbaarheid	individuele aanpak meer collectieve aanpak

Wat er binnen de experimenten precies moet getest worden en met welke variabelen er telkens zal gespeeld worden, moet in samenwerking gebeuren met de diverse partners van Rewild the City. Een gezamenlijk overleg hierover is ingepland met de diverse partners. De resultaatindicator voor het aantal te ontharden en vergroenen privé-gronden zoals voorzien in het aanvraagformulier van Rewild the City bedraagt 30.

ACTIEPUNT Verder opzetten van de onthardingsexperimenten op privégrond samen met de andere Rewild-partners

Experiment Sint-Daniëlstraat

Een experiment rond het ontharden van koertjes is reeds gestart in de Sint-Daniëlstraat (Ledeberg). Hieronder wordt per thema meegegeven wat de insteek van de test is.

THEMA	WAT TESTEN WE?
Kostprijs	effect van een deels gratis aanbod (eerste 8 m ² ontharding)
Toeleiding	nagaan of de Planten Met Buren-actie een hefboom is voor privé-ontharding, effect van deur-aan-deur bevraging
Type project	eerste ervaringen met aanpak stadstuin/-koer
Aanpak	individuele aanpak: ervaringen opdoen hoe hier aan efficiëntie en opschaalbaarheid kan gewerkt worden

Aan dit experiment is een deur-aan-deur bevraging gekoppeld met een dubbel doel. Enerzijds werd gepolst naar drempels en drijfveren om te ontharden. Dit werd verder geanalyseerd door eCO-CITY. Anderzijds werd meteen ook nagegaan of er bij de bewoners interesse is om hun tuin of koer te ontharden. Bij meer dan 20% van de bewoners werd een tweede bezoek ingepland om de onthardingskansen te bekijken en een kostenraming op maat te maken. Er werden vervolgens 5 ontwerpvoorstellen met kostenraming opgemaakt. In een volgende fase werd voor 4 van deze locaties een definitieve offerte opgemaakt. De uitvoering van de werken staat ingepland.

Experiment Fluvius-site (park Ham)

Een ander experiment voor de Koerkrakers in 2025 was het klaarmaken van de proefopzet van het onthardingsexperiment op de Fluvius-site.

Het kunnen klaarmaken van de proefvlakken door de Koerkrakers betekende voor het Rewild-project niet alleen een tijdswinst, het was voor de Koerkrakers ook een ideaal leermoment. Zo werd ondermeer ervaring opgedaan rond kostprijs van ontharden, kon er worden geëxperimenteerd met werktuigen en bood het de gelegenheid aan de freelancers waarmee we samenwerken om zich dit takenpakket meer eigen te maken en dat in een veilige en comfortabele context.

BESTEDING FINANCIËLE MIDDELEN REWILD-PROJECT

Bij het hoofdstuk rond de praktische organisatie van de Koerkrakers is ingegaan op de doordachte materiaalstrategie, die de Koerkrakers willen hanteren. Binnen Rewild the City is volgend budget beschikbaar voor Activiteit A 7.4:

POST	DETAIL	BEDRAG
External expertise and services (62.700 €)	Freelancers Rewilding Brigade	36.700 €
	Rent/Insurance/Utilities Warehouse	11.000 €
	Maintenance	3.000 €
	Gasoline	2.000 €

Equipment (38.000 €)	Rewilding equipment	15.000 €
	Rent of rewilding equipment	13.000 €
	Rent container	10.000 €

Door een aantal experts te bevragen en uit eigen praktijkexperimenten wordt meer en meer duidelijk welk gereedschap er nodig is voor de Koerkrakers. Een deel ervan wordt als een prioritair basispakket beschouwd en zal worden aangekocht en onderhouden worden. Andere gereedschappen zullen eerst verder uitgetest worden aan de hand van praktijkexperimenten. Er zal onderzocht worden hoe nuttig ze zijn voor dit project. Deze gereedschappen worden in de eerste fase gehuurd.

Een overzicht van het prioritair aan te kopen materiaal:

- Stevige breekhamer
- Rubber loopmatten
- Schoppen, hamers, beitels, kruiwagens
- Persoonlijke BeschermingsMiddelen (PMB)

Een overzicht van het (in eerste instantie) te huren materiaal:

- Klokboor en toebehoren: Een goede klokboor lijkt nuttig om zelf in eigendom te hebben. Uit de opgedane inzichten blijkt immers dat de grootste onzekere parameter bij ontharden het gebrek aan inzicht in de ondergrond onder de verharding is. Een klokboor moet (met beperkte schade) snel een duidelijker beeld geven van de opbouw van de ondergrond. Zo kan de ondergrond gedetailleerder in kaart gebracht worden en kan een accuratere kostenraming en inschatting van de werklust gemaakt worden.
- Ev. open bestelwagen met kiepfunctie: In eerste instantie wordt het transport van materialen, puin en ev. aanvoergrond voorzien met de de fietsvloot van de Geveltuinbrigade. Voor groter transport bij een meer cluster- of wijkgerichte aanpak van onthardingsprojecten wordt het gebruik van een open bestelwagen met kiepfunctie overwogen. Aan de hand van de uit te voeren experimenten wordt deze keuze verder afgewogen. In functie daarvan wordt de huur van een dergelijke open bestelwagen met kiepfunctie en later eventuele aankoop van een elektrische open bestelwagen overwogen.

Overzicht van de aan het kopen of te huren materiaal, met prijsinschatting bij aankoop:

MATERIAAL	EENHEIDS PRIJS (€)	AANTAL	TOTAAL (€)	Aankope n (A) of huren (H)
Breekhamer (bv. 30 kg makita HM1812 230V)	2000	2	4000	A
Rubber loopmat 150 cm (per m)	18	20	360	A
Klein materiaal (schoppen, hamers, beitels,...)	1	500	500	A
Persoonlijke BeschermingsMiddelen (PMB)	1	1500	1500	A
Klokboor (bv. carat boormachine A2031)	1250	1	1250	H (later A?)
Toebehoren klokboor (bv. carat statief)	750	1	750	H (later A?)
Toebehoren klokboor (bv. carat boor 300 x 152 mm)	250	1	250	H (later A?)
Toebehoren klokboor (bv carat verlengstuk boor (300 mm))	100	1	100	H (later A?)
Elektrisch transportmateriaal binnen de stad	15000	1	15000	H? (later A?)

CONCLUSIE

Voorliggend rapport beschrijft Deliverable D7.4.1 en geeft weer hoe de onthardings- en rewildingsbrigade, genaamd als Koerkrakers, zal opgestart en vormgegeven worden.

Vanuit de inzichten opgedaan in de andere werkpakketten en een actoren- en stakeholderbevraging zijn een aantal aspecten opgesteld die belangrijk zijn om mee te nemen bij de verdere opstart van de Koerkrakers. Verder werd voor de visie en het concept van de Koerkrakers gewerkt aan de hand van het Business Model Canvas. Door deze denkoefening op die manier te doorlopen, werd meteen ook nagedacht over hoe het concept Koerkrakers ook op langere termijn levensvatbaar kan zijn. Het is belangrijk de nuance te blijven maken dat de Koerkrakers ook na afloop van het Rewild-project uiteraard niet als doel hebben een marktgerichte onderneming te zijn, maar wel degelijk een waardegedreven vzw met als doel maximale ontharding op privégrond én community building hierrond. Toch lijkt de insteek van een businessmodel waardevol om een aantal zaken concreet te benoemen en te laten uitkristalliseren.

Vanuit de praktische en financiële organisatie beschreven in dit document is het nu de bedoeling om een aantal experimenten op te zetten om zo na te gaan en te beoordelen wat wel degelijk kan werken. Thema's die verder zullen worden bekeken in deze experimenten zijn kostprijs, toeleiding, types projecten en aanpak. Als actiepunt wordt vermeld dat de opzet van de uit te voeren experimenten verder met de Rewild-partners wordt bekeken.

Er wordt benadrukt dat dit rapport het resultaat is van de eerste ervaringen die werden opgedaan in het Rewild the City project en dan ook moet bekeken worden als een momentopname. Voortschrijdende inzichten in de loop van het vervolg van het project kunnen een invloed hebben op de verdere organisatorische set-up van de Koerkrakers. Dit wordt, samen met de in het rapport vermelde actiepunten, in het vervolgtraject samen met de betrokken partners verder opgevolgd en besproken.